

ta, lõpetand partituuri, reisis kaheks kuuks Konstantinoopoli, võitis ta selle kaasa. Ta reisikaaslased olid helilooja Gaston Salvayre ja Isaac de Camondo, äärmiselt peenetundeline asjaarmastajast-muusik. Nende osaks sai nautida esimestena neid jumaldetavaid lehekülgi, mis Lakmé oli inspireerinud Delibes'ile, kes neile uuesti ja uuesti mängis noid sulavaid armastuslaule, mida teos on täis.

Premjääri õhtul, kell kolmveerand üheksa, Opéra-Comique'i orkester Danbé juhatusel „Lakmé“ prelüüdi. Ühel vaheajal, näitlejate foajees, sel ajal kui tungiti Léo Delibesi ja näitlejate ümber, et neid õnnitleda, kaks ohviiseri, vormis, lähenesid Talazac'ile ja ütlesid talle:

— Lubage prantsuse armeel tuua oma komplimendid inglise armeele.

Teised pealtvaatajad aga ümisesid Léo Delibesi aadressil, keda nad praegu olid üle külvanud kiidavaldustega:

Tu m'as donné le plus doux rêve

Qu'on puisse avoir sous notre ciel.

(Sa mulle andsid magusaima unistuse mida iganes võib omistada selle taeva all, sihtides niimoodi Lakmé surmaeelse laulu algusõnadel, mida see tüleb Geraldile, selle unelma kauni muusika autori enese pihta — luuliseks tasuks ja tänuks.)

Prantsusekeelest.

„Lakmé“ tegevus ja muusika.

Prelüüd. Bramaanide laulu maisteehtliku motiiviga teisest vaatusest, kus pühitsetakse suurt Durga-püha, algab ooperi avamäng. Siis kuuluvad Lakmé palvelaulu kätänded esimesest vaatusest, millele järgneb cellole intoneerimisel rütmiliselt eriti huvitava tõusuga leitud Gerald'i ja Lakmé dueti viis teisest vaatusest: see traagiline armastus moodustab nagu ooperi, nii siin ka prelüüdi kesk- ja kõrguspunkti. Mõned moduleerivad takrid viivad uuesti eelmistele palvelaulu kätändetele tagasi, mis aga nüüd kostavad tolles kromaatilisel tõusvas timbermoodustuses, nagu kuulme seda kolmandas vaatuses siis kui Lakmé noppib surmatoova datura-õie, et seda süües end vabastada kõrgist valudest ja pettumusest. Täie teadvusega arendab helilooja siin Durga pälvemotiivi surmamotiiviks, sest on ju Durga just ka hävituse jumalanna, kandes sel puhul Kali nime.

Esimene vaatus. Nilakantha aias. Varjul maailma ees asub siin bramaan Nilakantha, inglise võõrasvalitsuse ägedam vaenlane, oma tütre Lakméga, keda ta on kasvatanud otsekui mõnd pühakut või isegi jumalust. Salkkond hindusid, Nilakantha poolehoidjaid, tuleb hommikupalvel. Bramaan võtab neid vastu, kinnitab nende usku ja lootust vabanemisse. Ilmub Lakmégi tolle palvelaulu viisiga, mida kuulsiime juba eelmängus, ning kui too harras hommikupalve, millega vaatus algab, veel kord korratud, lahkuub rahvas saadetuna samast karakteristlikust motiivist, millega tuldi: orkester maalib ühelt poolt otsekui langevaid kastetilku, teiselt poolt harrast sammumist.

Hella kuid ometi väärrika orkestrimotiivi foonil pöördub nüüd, kui rahvas on lahkunud, Nilakantha tütre poole teatega, et peab minema linna, et aidata ettevalmistada homset tempipi-püha; tütre aga jätab ta mõlema truu teenija, Hadji ja Mallika hoolde. Kõik ühinevad enne Nilakantha minekut veel lähikeseks palveks, ning siis jäävad mõlemad naised kahekesi, kuna Hadji läheb majataluistele.

Järgneb too imeilus Lakmé ja Mallika duett õõtsuvas 6/8 taktis, mis saanud nii populaarseks. Otsekui lõõritavates tertskätkudes liikudes sulavad siin kaks naiskätt tüürlisest tundepuhkeks keset paradüüsiliku hommiklõõdust. Veel eemalt, sügavamalt aiasi, kuhu mindi jalutama ja lilli noppima, kajab nende lõõritust.

Teravaimana kontrastina sellele rõkkab äkki aia tagant vallatu naer. Piirav lehestik osalt painutatakse kõrvale, osalt hoolimatult tallatakse maha, kuna värv leitakse suletuna, ja läbi rüüstatud sulu tungib aida inglasi: Ellen ja Rosa, ku-berneri tütre, nende guvernant Mrs Bentson ja daamide saatjad, ohviiserid Gerald ja Frédéric, esimene neist